

TRANSFORMACJE OBRAZOWANIA POETYCKIEGO JAROSŁAWA IWASZKIEWICZA W UKRAIŃSKICH TŁUMACZENIACH DMYTRA PAWŁYCZKI

Andrij Saweneć

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Lublin, Polska

ORCID: 0000-0003-2378-3688

Streszczenie: Artykuł skupia się na transformacjach w zakresie obrazowania poetyckiego w tłumaczeniach wierszy Jarosława Iwaszkiewicza dokonanych przez Dmytra Pawłyczkę. Analiza porównawcza tekstów wierszy i przekładów ukazuje liczne przykłady transformacji obrazów poetyckich wynikających z niewłaściwego odczytania przez tłumacza odniesień kulturowych, prób oddania rymu lub błędnej interpretacji sensów oryginału.

Słowa kluczowe: obrazowanie poetyckie, tłumaczenie poezji, transformacja, odniesienia kulturowe, poetyka tłumaczenia

Dmytro Pawłyczko, poeta i tłumacz, polityk i dyplomata, jeden z najbardziej rozpoznawalnych poetów z pokolenia ukraińskich „szistdesiatnyków”, zapisał się w historii polsko-ukraińskich relacji kulturowych nie tylko jako ambasador Ukrainy w Rzeczypospolitej Polskiej, lecz także jako aktywny popularyzator literatury polskiej, twórca autorskich antologii poezji polskiej¹ oraz licznych artykułów i esejów poświęconych polskim pisarzom.

Niniejszy artykuł ogranicza się do spostrzeżeń dotyczących roli Pawłyczki jako tłumacza jednego tylko polskiego poety – Jarosława Iwaszkiewicza (na roli D. Pawłyczki jako tłumacza i przyjaciela J. Iwaszkiewicza skupiał uwagę m.in. Rostysław Radyszewski²). Od razu warto sprecyzować, że jeszcze za życia J. Iwaszkiewicza, w ciągu kilkuletniej znajomości, D. Pawłyczko stał się dla niego kimś więcej niż po prostu tłumaczem. Zapoznał się z twórczością polskiego literata w 1971 r., po objęciu stanowiska redaktora czasopisma

¹ *Дзвони зимою. Антологія польської поезії*, переклад, передмова та довідки про авторів Д. Павличка, Київ 2000 oraz poszerzona wersja tej ostatniej: *50 польських поетів. Антологія польської поезії*, переклад, передмова та довідки про авторів Д. Павличка, Київ 2001.

² Р. Радішевський, *Диалог побратимів: Ярослав Івашкевич – Дмитро Павличко*, „Studia Polsko-Ukraińskie” 2018, nr 5, s. 93–109.

„Wseswit”³. Pisarze nawiązali ze sobą korespondencję po wizycie J. Iwaszkiewicza w Kijowie w dniach 7–10 września 1974 r. (wcześniej, w lutym tegoż roku, we „Wseswicie” z okazji 80-lecia J. Iwaszkiewicza ukazała się obszerna, 15-stronicowa publikacja jego wierszy w tłumaczeniu Mykoły Bażana⁴). Tegoż jubileuszowego roku nakładem wydawnictwa Dnipro opublikowano wybór noweli Iwaszkiewicza z przedmową D. Pawłyczki⁵. Wspominając o nim w swoim liście do Iwaszkiewicza z dnia 7 listopada 1977 r., ukraiński poeta wyraził chęć opublikowania we „Wseswicie” nowego wyboru wierszy J. Iwaszkiewicza oraz poprosił swojego korespondenta o nadesłanie jakiegoś tomu opowiadań⁶. Być może właśnie skutkiem tej prośby stała się publikacja opowiadania J. Iwaszkiewicza *Zarudzie* w tłumaczeniu Wałerija Szewczuka w styczniu 1977 r.⁷, na kilka miesięcy przez wizytą Iwaszkiewicza na Ukrainie, kiedy to w dniach 18–25 kwietnia 1977 r. delegacja polskich pisarzy wzięła udział w Dniach Kultury Polskiej na Ukrainie (Pawłyczko wspomina, że to właśnie na jego zaproszenie Iwaszkiewicz przyjechał do Kijowa⁸). To właśnie w trakcie tej wizyty Jarosław Iwaszkiewicz w towarzystwie Dmytra Pawłyczki, swego sekretarza Szymona Piotrowskiego oraz swego przyjaciela, moskiewskiego pisarza Wiktora Borysowa odbył zorganizowaną przez Pawłyczkę dwudniową podróż w miejsca swego dzieciństwa (m.in. Ilińce – Kalnik – Daszów)⁹, odwiedzając m.in. grób ojca.

Kolejna publikacja wierszy Iwaszkiewicza – cykl *Garść liści wierzbowych* w tłumaczeniu Mykoły Bażana – pojawiła się na łamach „Wseswitu” w grudniu 1978 r.¹⁰, kilka miesięcy po tym, jak Pawłyczko stracił stanowisko redaktora naczelnego tego czasopisma na skutek niezadowolenia władz partyjnych USRR z polityki redakcyjnej „Wseswitu” i poszczególnych wolnomyślnych publikacji¹¹. Co ciekawe, sam Pawłyczko później wiązał ten fakt z wysoką

³ D. Pawłyczko, *Ukraina w poezji Jarosława Iwaszkiewicza*, [w:] J. Iwaszkiewicz, *Wieże*, wybór i tłum. wierszy na język ukraiński oraz posłowie D. Pawłyczko, Olszanica; Wydawnictwo BOSZ 2018, s. 400.

⁴ Я. Івашкевич, *Поезії*, пер. М. Бажан, „Всесвіт” 1974, № 2, с. 3–17.

⁵ Я. Івашкевич, *Новели*, пер. О. Медушенко; вступ. ст. Д. Павличка, Дніпро, Київ 1974.

⁶ *Z korespondencji Jarosława Iwaszkiewicza i Dmytra Pawłyczki*, tłum. R. Papiieski, [w:] J. Iwaszkiewicz, op. cit., s. 388.

⁷ Я. Івашкевич, *Заруддя*, пер. з пол. Вал. Шевчук, „Всесвіт” 1977, № 1, с. 143–178.

⁸ D. Pawłyczko, *ibidem*.

⁹ Zob.: J. Iwaszkiewicz, *Dzienniki 1964–1980*, oprac. i przypisy A. i R. Papiiescy, R. Romaniuk, wstępem opatrzył A. Gronczewski, Czytelnik, Warszawa 2011, s. 502; D. Pawłyczko, *Dwa dni z Jarosławem Iwaszkiewiczem*, przeł. i przepisami opatrzył R. Papiieski, [w:] *Jarosław Iwaszkiewicz i Ukraina*, red. R. Papiieski, Muzeum im. Anny i Jarosława Iwaszkiewiczów w Stawisku, Podkowa Leśna 2011, s. 211–217.

¹⁰ Я. Івашкевич, *Пригориц вербового листя*, пер. М. Бажан, „Всесвіт” 1978, № 12, с. 9–13.

¹¹ О. Микитенко, *Феномен „Всесвіту”*, [w:] *Журнал іноземної літератури „Всесвіт” у XX сторіччі (1925–2000): Бібліографічний покажчик змісту*, укл. О. Микитенко та Г. Гамалій, Київ: Видавничий дім „Всесвіт” 2004, с. 651–652.

oceną „Wseswitu” sformułowaną przez Iwaszkiewicza w obecności moskiewskich funkcjonariuszy literackich podczas Dni Kultury Radzieckiej w Warszawie w październiku 1977 roku¹².

W ostatnim roku życia J. Iwaszkiewicza D. Pawłyeczko wykazuje bardzo mocne zaangażowanie w popularyzację utworów polskiego autora. Ostatni swój list napisany niecały rok przed śmiercią, 31 marca 1979 r., Iwaszkiewicz kieruje do Pawłyeczki po otrzymaniu z wydawnictwa Dnipro książki swoich utworów wybranych, w której Pawłyeczko wziął udział jako tłumacz wierszy (obok M. Bażana), a także jako autor przedmowy¹³. Z pewnym dystansem do siebie i własnej twórczości pisze Iwaszkiewicz: „Twoją przedmowę nazwałbym znakomitą, gdybyś tak nie wychwalał w niej mojej osoby i całej mojej twórczości”¹⁴. Tegoż dnia w dzienniku odnotowuje:

Przyszedł także duży tom przekładów ukraińskich, wierszy i prozy. Świetne tłumaczenia i bardzo dobry wybór. Pawłyeczko we wstępie kreuje mnie na *wieszczka!* Rola jednak ważna, tak stać na pograniczu tych światów i wiązać je jakąś wspólnotą, być tym łącznikiem między trzema dogłębnie pokłóconymi narodami to chyba wielka rzecz¹⁵.

Tymczasem Pawłyeczko jest mocno zaangażowany w tworzenie dwutomowej antologii poezji polskiej, która ujrzała świat pod koniec tegoż 1979 r.¹⁶, jako redaktor i autor przypisów do drugiego tomu. Ten właśnie drugi tom antologii opatrzonej, co naturalnie, przedmową prezesa Związku Literatów Polskich Jarosława Iwaszkiewicza, zawiera 24 wiersze poety w tłumaczeniach M. Bażana (14 wierszy) i D. Pawłyeczki (10 wierszy).

Z korespondencji Jarosława Iwaszkiewicza i Dmytra Pawłyeczki wyłania się wizja szczerej literackiej przyjaźni, aczkolwiek jest to relacja nieco innego formatu, niż ta, która zaistniała między Iwaszkiewiczem a Mykołą Bażanem. W trwającej przez wiele lat historii przyjaźni z młodszym od siebie o 10 lat Bażanem Iwaszkiewicz nigdy nie przeszedł na poziom relacji bardziej bezpośrednich czy wręcz poufałych, mimo że niejednokrotnie spotykali się rodzinami, przez ponad dwie dekady korespondowali ze sobą, Bażan przez dłuższy czas był najbardziej aktywnym tłumaczem poezji Iwaszkiewicza na ukraiński, z kolei Iwaszkiewicz, poza tym, że bardzo doceniał Bażana jako swojego tłumacza („najlepsze przekłady moich wierszy, najlepsze, jakie istnieją”; „Pańskie przekłady są tak znakomite – bez końca to powtarzam – że

¹² D. Pawłyeczko, *ibidem*.

¹³ Я. Івашкевич, *Твори: Поезії. Повісті та оповідання*, пер. з пол. М. Баžана та ін.; передм. Д. Павличка, Дніпро, Київ 1979.

¹⁴ *Z korespondencji Jarosława Iwaszkiewicza i Dmytra Pawłyeczki*, tłum. R. Papiński, [w:] J. Iwaszkiewicz, *Wieże...*, op. cit., s. 394.

¹⁵ J. Iwaszkiewicz, *Dzienniki 1964–1980*, op. cit., s. 563–564.

¹⁶ *Антологія польської поезії: В двох томах*, Київ: Дніпро 1979.

lepsze od oryginałów”¹⁷, jeszcze w 1959 roku wyrażał chęć przetłumaczenia poematu Bażana *Mickiewicz w Odessie*¹⁸, przetłumaczył jeden z wierszy Bażana do przygotowanego przez Anatola Sterna wyboru wierszy ukraińskiego poety¹⁹, sam zresztą ten tomik zrecenzował²⁰. W relacjach z Pawłyczką jest bardziej bezpośredni – w listach pisanych po wyjeździe na Ukrainę w 1977 r., które z czasem stają się bardzo serdeczne i czułe, zwraca się do „drogiego Pawłyczki” per „Ty”. Młodszy o pokolenie poeta ukraiński z kolei zachowuje pocziwy dystans wobec „Szanownego Pana Jarosława”. Wyłania się zatem z korespondencji pisarzy obraz przyjacielskich, aczkolwiek nieco asymetrycznych relacji między starszym mistrzem a jego młodszym tłumaczem i popularyzatorem.

Po śmierci Iwaszkiewicza D. Pawłyczko kilka razy wraca do jego poezji. W 1984 r. we „Wseswicie” pojawia się publikacja zawierająca dwa wiersze przetłumaczone przez Linę Kostenko oraz wybór ostatnich wierszy poety w tłumaczeniu D. Pawłyczki²¹. Poeta poświęca Iwaszkiewiczowi kilka tekstów eseistycznych. Wszystkie dotychczas przetłumaczone przez niego wiersze Iwaszkiewicza pojawiają się na stronach wymienionych wyżej autorskich antologii poezji polskiej oraz w wydany w 2000 r. dwujęzycznym wyborze *Poezji Iwaszkiewicza* opracowanym przez R. Radyszewskiego²², w którym D. Pawłyczko jako jeden z 15 tłumaczy odpowiedzialny jest za tłumaczenie około 20 procent zawartości książki (więcej tytułów ma na swoim koncie tylko R. Radyszewski).

W roku 2015 D. Pawłyczko powraca do poezji Iwaszkiewicza. Nowe tłumaczenia wierszy polskiego pisarza umieszcza w swoim tomiku z 2016 r. *Grom w styczniu*²³. Już w następnym roku ziściło się marzenie poety, którym była publikacja jego przekładów z Iwaszkiewicza jako osobnej książki²⁴, a za rok poprawiona wersja tego wyboru (kijowskie wydanie zawierało błędy edytorskie w polskim tekście, a nawet w tytule książki) ukazała się w Polsce nakładem wydawnictwa BOSZ na stulecie niepodległości Rzeczypospolitej

¹⁷ Jarosław Iwaszkiewicz – Mykoła Bażan, *Korespondencja*, przeł. i przypisami opatrzył R. Papieski, [w:] *Jarosław Iwaszkiewicz i Ukraina*, s. 150, 158.

¹⁸ Ibidem, s. 116.

¹⁹ M. Bażan, *Krew w jasyr wziętych*, przeł. J. Iwaszkiewicz, [w:] idem, *Rozmowa serc: Wiersze wybrane*, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1967, s. 8–9.

²⁰ J. Iwaszkiewicz, *Recenzja z tomu poetyckiego „Rozmowa serc” Mykoły Bażana*, „Nowe Książki” 1969, nr 4.

²¹ Я. Івашкевич, *Поезії*, з пол. пер. Л. Костенко та Д. Павличко, „Всесвіт” 1984, № 3, с. 99–103.

²² Я. Івашкевич, *Поезії*, упор. та вступ. ст. Р. Радішевський, Київ 2000 [пол. та укр. мовами].

²³ Д. Павличко, *Грім у січні*, Основи, Київ 2016.

²⁴ Я. Івашкевич, *Вежі*, пер. Дмитра Павличка, передм. Р. Радішевського, Університет «Україна», Київ 2017 [пол. та укр. мовами].

Polskiej i Ukraińskiej Republiki Ludowej. Ten wybór będący podsumowaniem i zwieńczeniem długoletniej pracy Pawłyczki jako tłumacza i popularyzatora twórczości Jarosława Iwaszkiewicza przedstawia cały szlak twórczy Iwaszkiewicza jako poety od cyklu *Juvenilia* po pośmiertny tomik *Wiersze wieczorem* – łącznie 128 tekstów poetyckich (wierszy, części cykli poetyckich i fragmentów poematów)²⁵. Dwujęzyczne wydanie zawiera przedmowę ówczesnego dyrektora Muzeum im. Anny i Jarosława Iwaszkiewiczów w Stawisku Mariusza Olbromskiego, fragmenty korespondencji Jarosława Iwaszkiewicza i Dmytra Pawłyczki, artykuł Pawłyczki, a także bogaty wybór zdjęć ze zbiorów muzeum w Stawisku. Zawiera mniejszą liczbę tekstów, niż wybór opracowany przez Rostysława Radyszewskiego, ale jednoznacznie potwierdza rolę Dmytra Pawłyczki jako niestrudzonego i konsekwentnego promotora poezji Iwaszkiewicza i jego najbardziej płodnego tłumacza w ukraińskiej kulturze literackiej. W swoim dorobku D. Pawłyczko zgromadził zatem więcej przekładów wierszy J. Iwaszkiewicza, niż łącznie dwóch najbardziej aktywnych poza Pawłyczką tłumaczy poezji Iwaszkiewicza – Mykoła Bażan i Rostysław Radyszewski.

Skupienie uwagi na korpusie dokonanych przez Pawłyczkę przekładów jednego poety nieuchronnie rodzi pytanie o pokrewieństwo, przystawalność indywidualnych poetek autora i tłumacza. Dmytro Pawłyczko jako tłumacz na przestrzeni kilku dekad zwracał się do twórczości kilkudziesięciu poetów, w tym centralnych postaci literatury powszechnej. Olbrzymia rozpiętość kontekstów czasowych, kulturowych, poetykalnych, do których należeli tłumaczeni przez niego poeci, nieuchronnie skutkowałą wątpliwymi decyzjami tłumaczeniowymi w przekładach wierszy m.in. Zbigniewa Herberta i Wisławy Szymborskiej, na które zwracali uwagę krytycy²⁶.

Zastanówmy się więc nad pytaniem, jak radzi sobie Pawłyczko z wyzwaniem przekładowym, których dostarcza poezja Jarosława Iwaszkiewicza. Odnotować warto, że Pawłyczko jako jeden z największych entuzjastów gatunku sonetu w poezji ukraińskiej, który stworzył pokaźny korpus oryginalnych sonetów, przełożył całe sonetarium Shakespeare'a, Hviezdosława, Janki Kupały oraz przetłumaczył większość sonetów Charlesa Baudelaire'a, potrafi wykazać się wyjątkowym połączeniem dyscypliny formalnej i pomysłowości poetyckiej. Wiele poszczególnych strof poetyckich Iwaszkiewicza w tłumaczeniach Pawłyczki pozwalają na zaobserwowanie licznych pomysłowych przesunięć w świecie przedstawionym wiersza pozwalających na wytworze-

²⁵ Ze względu na różne podejścia do wyodrębnienia tekstów poetyckich recenzenci podają różne liczby zawartych w tomie tekstów: 110 (E. Gołybard) lub 123 (N. Krawczuk).

²⁶ В. Дмитрук, *Збігнев Герберт в українських перекладах*, [źródło internetowe:] <http://www.ji-magazine.lviv.ua/seminary/2000/sem27-07.htm>, dostęp: 29.10.2019; А. Савенць, *Віслава Шимборська: розфасовано в Україні*, „Критика” 2003, № 6, с. 24–26; А. Савенць, *Поезія у перекладі: „українська” Шимборська*, Житомир–Люблін 2006, *passim*.

nie współbrzmienia dźwięków bez sięgania po „watę słowną”, przy czym rym w tłumaczeniu może pojawić się nawet w przypadku, gdy nie było go w oryginale, jak np. w drugiej strofie wiersza *Upał*:

*Więc jeszcze całuj listek, gdy błyszczą zielony.
Więc jeszcze wączaj jaśmin, kiedy kwitnie właśnie,
Kiedy jeszcze upalnie, szukaj sobie cienia.
Pst! Gorąco. Za chwilę dobry Homer zaśnie (344²⁷).*

W tłumaczeniu Dmytra Pawłycki:

*Тож листок поцілуй, доки він у зеленім ряхтінні!
Запах квітки вдихни, доки, власне, цвіте, а не схне!
Ще допоки спекотно, пошукай собі тіні!
Цить! Така гарячність! Гомер за хвилину засне (345).*

Tłumacz kompensuje brak rymu, szczególnie rzucający się w oczy w zestawieniu z przeplataniem układem rymów w pierwszej strofie wiersza, zachowując w klauzulach miejsce dla wyrazów, na których trzyma się cały obraz. Nie sposób jednak nie zauważyć przesunięć innego rodzaju: regularny trzynastozgłoskowiec zmienia się w pięciostopowiec anapestyczny hiperkataktyczny, co daje tłumaczowi do dyspozycji trzy dodatkowe sylaby, przy czym schemat ten realizują dwa pierwsze wersy, podczas gdy w trzecim i czwartym interwały międzyakcentowe skracają się odpowiednio o 2 i 1 sylabę, zbliżając się do dolnika (notabene w pierwszej strofie tłumaczenia zastosowany jest podobny chwyt). Tok wiersza staje się zatem mniej oczywisty, mniej utarty, bardziej rozemocjonowany, z tym że dysonuje z klasyczną formą regularnego trzynastozgłoskowca, której trzyma się polski poeta. Bardzo charakterystycznym zabiegiem w tym kontekście wydaje się równoległe wzmoczenie ładunku emocjonalnego w tłumaczeniu poprzez dodanie wykrzykników (pięć na miejscu jednego) na tle bardziej powściągliwego brzmienia oryginału. Jest to jeden z przejawów na ogół charakterystycznej dla Pawłycki jako tłumacza tendencji do potęgowania ładunku emocjonalnego oryginału i jego poetyzacji zaobserwowanej np. w tłumaczeniu Shakespearowskiego *Koriolana*²⁸.

Jednocześnie można zauważyć przykład nieuzasadnionego powtórzenia przez tłumacza wyrazu w klauzuli w tłumaczeniu wiersza *Do matki*, co nabiera szczególnego wyrazu w parzystym układzie rymów wzbogaconym rymami wewnętrznymi. Trzeci dystych oryginału brzmi:

²⁷ Tu i dalej w tekście artykułu, o ile nie zaznaczono inaczej, fragmenty wierszy J. Iwaszkiewicza i przekładów D. Pawłycki przytoczono za: J. Iwaszkiewicz, *Wieże*, op. cit., z podaniem stron w nawiasach.

²⁸ A. Saweńc, *Poetyzacja jako strategia tłumaczenia dramatów Szekspira w praktyce dwudziestowiecznych tłumaczy ukraińskich*, [w:] *Przekład jako produkt i kontekst jego odbioru*, red. I. Kasperska, A. Żuchelkowska, Wydawnictwo Rys, Poznań 2011, s. 263–267.

*Kiedys się wreszcie w wieczór ten w mieście fale rozleją jak piany?
I oceany uderzą w bramy fiolkowej barwy rozlane? (78)*

W tłumaczeniu Pawłyczki:

*Коли ж то, нарешті, в цей вечір розлиються тиші фонтани?
Коли ж бо то в брами рожевої барви розливої вдарять фонтани? (79)*

Można domyślać się, że powtórzenie podmiotu *фонтани* w drugim wersie zamiast rymującego się z nim wyrazu *океани* jest skutkiem niedopracowania redaktorskiego (kolejnym przykładem edytorskiego niedopatrzania w *Wieżach* może być umieszczenie na s. 54 nie tego *Erotyku* Iwaszkiewicza, którego tłumaczenie podane jest na sąsiedniej stronie). W tym kontekście kolejnym interesującym przykładem jest wiersz *Wrzesień* z cyklu *Wiersze z Palermo*, który jest przykładem niecharakterystycznej na ogół dla Pawłyczki rewizji tekstów tłumaczeń przy okazji ich ponownej publikacji. W przypadku wiersza *Wrzesień* rewizja ta jest bardzo zauważalna, co widać już w pierwszym fragmencie:

*A jak piękne są słowa
frustracja
alenacja*

*fru jakby fruwać
stracja niby stracić*

*a w alienacji
piękna Alienor
księżniczka Akwitanii*

*a w Akwitanii
okwitanie*

*bo wszystko żyje
i wszystko okwita (296)*

W pierwszej redakcji odpowiednie wersy tłumaczenia brzmiały:

*А які прекрасні слова
плюралізація
алієнація*

*плю ніби плювати
лізація ніби лизати*

*a в алієнації
красуня Алієнора
княжна Аквітанії*

*a в Аквітанії
все розквітає
бо все живе
і все квітне*²⁹.

W nowszej redakcji tłumaczenie brzmi:

*А які ж прекрасні слова
фрустрація
алієнація*

*фру наче фуркати
страція наче страта*

*a в алієнації
красуня Альєнор
принцеса Аквітанії*

*a в Аквітанії живе
оквітність*

*бо все живе
і все квітує (297).*

Dokonanie bilansu pozytywnych i negatywnych zmian w tłumaczeniu nie jest zadaniem łatwym. Z jednej strony, druga redakcja tłumaczenia jest bliższa oryginałowi pod kątem treści, semantyki: tak np. przywrócona została *фрустрація*, z kolei np. w 5 fragmencie wiersza jako odpowiednik czasownika *cierpieć* początkowo mylnie oddanego jako *тепниту* pojawia się *страж-дату* (301). Można domyślać się, że powodem pierwotnego użycia wyrazu *плюралізація* była jego większa rozpoznawalność w dyskursie docelowym w porównaniu z wyrazem *фрустрація*, a jednocześnie możliwość użycia go do kalamburu. Jednocześnie termin *pluralizacja*, który szeroko funkcjonował w ukraińskim dyskursie społeczno-politycznym pod koniec XX w., absolutnie nie wpisywał się w logikę wypowiedzi zadaną w wierszu przez pojęcie *тєск-ноту*, co jednoznacznie przemawia za zasadnością jego usunięcia w drugiej redakcji. Puenta wiersza zaś prowokuje pytanie o to, czy brak kompetencji językowych nie przeszkodził tłumaczowi w zrozumieniu przesłania wiersza, gdyż stwierdzenie, że *в Аквітанії все розквітає* ('w Akwitaniu wszystko rozkwita') jest wprost przeciwne sformułowaniu oryginału. Zmiana tego sformułowania w następnej wersji tłumaczenia w istocie rzeczy tylko komplikuje sytuację, ponieważ sformułowanie *все квітує* na miejscu *всe оквіта* dalej nadal podtrzymuje niewłaściwą, przeciwną interpretację przesłania wiersza, a przy

²⁹ Я. Івашкевич, *Поетії*, упор. та вступ. ст. Р. Радишевський, Київ 2000, с. 239.

tym w przekładzie pojawia się nieistniejący w języku ukraińskim i niejednoznaczny do zinterpretowania przez odbiorców wyraz *оквітність*.

W podobny sposób w wierszu *Modlitwa* obok pozytywnej zmiany, którą jest zastąpienie *кораб[ля] сновид* ‘korab lunatyków’³⁰ wymienionym w oryginale *korabiem snów*, czyli *кораблем сновидінь* (207), pozostaje niezmiennione bardzo wątpliwe pod kątem logiki wypowiedzi sformułowanie:

*Навчить, я благаю, недобру людину,
Як має прощати, вмилоствити світ,
Щоб він їй пробачив гріхи і нікчемність* (207).

W tekście oryginału zły człowiek ma *zażegnać, zabłagać świat, by mu wybaczył grzechy i małość* (206). Powinien więc błagać o wybaczenie, nie zaś sam wybaczać światu, jak sugeruje tłumaczenie, z wielkim prawdopodobieństwem mogące wywołać u odbiorcy dysonans poznawczy.

Jednym z rodzajów wyzwania, które mogą przysporzyć trudności tłumaczom, są odniesienia kulturowe. Naturalne byłoby założenie, że w sposób istotny mogą wpływać na tłumaczenie poezji Jarosława Iwaszkiewicza, poety o reputacji estety i amatora sztuk pięknych, a zwłaszcza muzyki. W twórczości Iwaszkiewicza, a przynajmniej w tekstach poetyckich, które trafiły na warsztat tłumaczeniowy Dmytra Pawłyuczki, najczęściej odniesienia te przybierają postać nie tyle ukrytych aluzji potrzebujących odszyfrowania, ile bezpośrednio wymienionych nazw własnych. To, w jaki sposób zostaną odebrane przez czytelnika, jakie skojarzenia wywołają, zależy przede wszystkim od zasobu wiedzy kulturowej odbiorcy, o ile sama nazwa zostanie oddana w sposób dokładny. Cały szereg przykładów świadczy jednak o tym, że to właśnie tłumacz staje się przyczyną zakłóceń w komunikacji między autorem a czytelnikiem z powodu błędnego odczytania nazw własnych (podobne zjawisko zaobserwowano w tłumaczeniach fragmentów poematu Iwaszkiewicza *Azjaci* dokonanych przez Wołodymyra Hucalenkę³¹). W ten sposób np. paryski plac Zgody w wierszu *Poeta* (254) zamienia się w plac Wolności – *на площі Свободи* (255), a odpowiednikiem królowej Saby w wierszu *Wieczór późnej jesieni na polach pod Sieną* (204) staje się *цариця, вельможна Сабіна* (205). W innym przypadku dokładność odniesienia cierpi na skutek nieuzasadnionej generalizacji: *Uwertura Rienzi* w wierszu *Maj* (68) oddana jest jako *Музика «Rienzi»* (69), co uniemożliwia właściwe odczytanie klimatu wiersza nawet czytelnikowi obeznanemu z operą Wagnera. Z kolei w tłumaczeniu fragmentu *VI (Serenada)* wiersza *Wrzesień* z cyklu *Wiersze z Palermo* włoskie miasto Monreale staje się kanadyjskim Montrealem (245) (dla porównania, w przekładzie M. Bażana we „Wseswicie” również została wykorzystana mogą-

³⁰ Ibidem, s. 143.

³¹ А. Савенець, *Переклад на сторожі іншості*, „Критика” 2012, № 11–12, с. 23.

ca spowodować niewłaściwe odczytanie nazwa miasta *Монреаль*, z tym że wiersz opatrzono przypisem wyjaśniającym, że wspomniane miasto znajduje się nieopodal Palermo³². Fragment ten nie włączono do wyboru *Wieże* jako część cyklu, natomiast przytoczono go w całości w posłowniu tłumacza z poprawionym sformułowaniem: *в Монреале* (419). Nareszcie w tłumaczeniu wiersza *Kareta pocztowa* błędne skojarzenia całkowicie zniekształcają ukazany przez poetę obraz podróży dwóch młodych panienek:

...Pod okiem mamy wojaż
Rozpocznie wnet Hersylka przy boku Eufrozyny (112).

W tłumaczeniu znika mama wraz z Eufrozyną, a na miejscu Hersylki, której imię nawiązuje do postaci Hersylii Bécu³³, pojawia się osobnik płci męskiej, narodowości żydowskiej:

...Перед очима вояж
Герико розпочинає. Над полем злітають птаці (113).

Nieobecny w oryginale, a dodany w tłumaczeniu wyłącznie ze względu na potrzebę rymu obraz ptaków, które wzlatają nad polem, staje się bardzo wymownym przykładem nieuzasadnionych przesunięć w zakresie obrazowania poetyckiego, które dość często pojawiają się w dokonanych przez Pawłyckę tłumaczeniach wierszy Iwaszkiewicza. To właśnie w wyniku pogoni za rymem w tłumaczeniu wiersza *Do Rosji* zamiast *świecących nocą kopuł* pojawia się *gwiazdny mniszek – zоряна кульбабина* (152–153), a w tłumaczeniu wiersza *Maj* wybrzmiewają nieuzasadnione kontekstem *nieprzemysłane akordy – непродуктивні акорди* (69), tym bardziej niedorzeczne, że oddzielone tylko jednym wersem od *Uwertury Rienzi*. Inne transformacje obrazu poetyckiego mogą być spowodowane na przykład użyciem niewłaściwego przymyka albo zmianą formy osobowej czasownika, co skutkuje diametralną zmianą kierunku ruchu albo podmiotu zdania, jak w wierszu *Styczeń. Wilk*, gdzie wers *podkradam się pod chaty* przetłumaczono jako *я підкрадаюся з-під хату*, a *patrzę przez szybki* jako *дивляться крізь вікна* (268–269). W tłumaczeniu wiersza *Rzym w zimie* usunięcie nazwy galerii Doria uniemożliwia czytelnikowi zidentyfikowanie *chytrego papieża* – w tłumaczeniu *хитрий понтифік* (257–258) – jako słynnego portretu Innocentego X, a nie papieża z krwi i kości. Obraz arki w tryptyku *Wieże* przybiera postać łuku (*арка*) lub wieży, przy czym nawet konkretny obraz *arki przymierza* otrzymuje postać *веж[и] злагоду і миру* (368–369) – czyli *wieży pojednania i pokoju*. Wymienione w wierszu *Luty* znaczki, *zbierane na Murzyniątką* stają się w tłumaczeniu znaczkami z podobiznami „murzynią-

³² Я. Івашкевич, *Серенада*, пер. М. Бажан, „Всесвіт” 1969, № 4, с. 124.

³³ Por. np.: St. Świrko, *Jutro żniwa: w 85-lecie urodzin Jarosława Iwaszkiewicza*, „Rocznik Towarzystwa Literackiego imienia Adama Mickiewicza” 1980, t. XIV–XV, s. 15.

tek”: *були марки / а на марках негрентята* (272–273), zamiast *wiosennych Dziadów* z wiersza *Kwiecień. Okrutny miesiąc* pojawia się groteskowy obraz wiosennych uczt umarłych – *весняні учти вмерлих* (276–277), a *wielkie, pobrudzone, zachwycone zwierzę* z wiersza *Rzeczy* transformuje się w *wielkie, zabrudzone, trwożne zwierzę* (340–341) – obraz o tyle niedorzeczny, że ukazany w całkiem innym niż w oryginale stanie emocjonalnym, a na domiar złego wewnątrz sprzeczny (*wielkie, pobrudzone, trwożne zwierzętko*).

Zgodnie z obserwacją ukraińskiego tłumacza i badacza przekładu Maksyma Strichy poczynioną w recenzji *Wież*, Dmytro Pawłyczko jest tłumaczem odważnym, który „między dosłownym odtworzeniem wszystkich cech oryginału (zadanie od samego początku nierealne!) a zbudowaniem nieskrępowanego i naturalnego obrazu poetyckiego odpowiadającego poetyce tego oryginału <...> niezmiennie wybiera to drugie”³⁴. Podobnie wysoką ocenę Pawłyczki jako tłumaczowi wierszy Iwaszkiewicza wystawił Rostysław Radyszewski³⁵. Można dyskutować o tym, na ile przesunięcia w zakresie obrazowania poetyckiego odpowiadają poetyce poszczególnych wierszy Iwaszkiewicza, zwłaszcza jeśli zwrócić uwagę na radykalne zniekształcenia oryginalnych obrazów poetyckich. Biorąc pod uwagę przytoczone wyżej przykłady, które bynajmniej nie wyczerpują wszystkich przypadków tego rodzaju transformacji, warto przyjrzeć się bardziej krytycznie praktyce przekładowej Dmytra Pawłyczki, który potrafi poetycki obraz zastąpić jego przeciwieństwem, jak w puencie wiersza *Ikwa i ja*:

*Już odlatuje, już niepowrotny,
Żaglem obłoków zbroi się lotny,
Jak gwiazda taje w nieba roztoczy...
Obłok nam jego zdejmuje z oczu... (170)*

Obraz wizualny wytworzony w tłumaczeniu radykalnie odbiega od obrazu oryginału (m.in. za sprawą opadających żagli oraz wciąż patrzących oczu (czyich?), szczególnie zaakcentowanych jako podmiot zdania):

*Вже відлітає. Никнуть вітрила.
Човен летючий хмара накрила.
Тане, як зірка в небеснім розточчі.
Очі ще дивляться, не опущені очі (171).*

W podobny sposób zestawienie ostatnich strof wiersza *** (*Kiedy powrócisz do lubelskich pól...*) i jego tłumaczenia wywołuje w pamięci praktykę tłumaczy z poprzednich epok, którą cechowało wolnościowe podejście do oddania sensów oryginału:

³⁴ M. Strіха, *Ярослав Івашкевич: нове повернення в Україну*, „День” 2017, № 178–179, с. 31, tłum. A. S.

³⁵ P. Радішевський, op. cit., с. 100.

*Bo ja czuwam nad tobą jak miesięczny nów,
I nad czar zapachów czerwcowy
Wznoszę się niby blask płomiennych słów,
Chłopcze, chłopcze liliowy!*

*Tylko ja – niby z gniazda widzący ptak –
Patrzę na lot twój orli.
Czy na zielone pola upadniesz na wznak,
Czy w złotej wzejdziesz mandorli? (240)*

W tłumaczeniu *miesięczny nów* zmienia się na swoje przeciwieństwo, pełnię, z kolei obrazy zielonych pól, złotej mandorli, czaru zapachów otrzymują nieuzasadnione kontekstem substytuty:

*Як повня, над тобою я стою,
I бережу тебе, душе лілова,
На твою землю й польщину твою
Підносячись, як блиск ясного слова.*

*Bo тільки я орлиний твій політ
З гніздів'я свого бачу, та не знаю:
Чи навзнік ти впадеш, чи в білий світ
Обернешся на ріднім виднокраю (241).*

Zebrane pod okładką tomu *Wieże* przekłady poetyckie prezentują bardzo bogaty materiał źródłowy dla przyszłych badaczy przekładu, zwłaszcza w kontekście serii przekładowych współtworzonych przez kilkorga najbardziej aktywnych tłumaczy poezji Iwaszkiewicza na język ukraiński. W związku z tym wypada zwrócić uwagę na dwie zagadki tekstologiczne: tłumaczenie wiersza *Las* (73) poza pozycją dwóch przecinków i zmianą jednego wyrazu jest tożsame z tłumaczeniem tego wiersza dokonany przez Andrija Małyszkę i zawarty w wyborze z 2000 roku³⁶, natomiast opublikowany przed 50 laty należący do Mykoły Bażana tekst przekładu wiersza *Oddech ziemi*, opatrzony jego nazwiskiem także w *Antologii polskiej poezji*³⁷, co do litery powtórzone jest w opracowanej przez Pawłyczkę autorskiej antologii poezji polskiej *Dzwony w zimie*, w wyborze z 2000 r.³⁸ oraz w wyborze *Wieże* (63). Żadna z publikacji nie zawiera co to tego odpowiednich uwag, uściśleń bądź sprostowań.

Doceniając ogrom wysiłku włożonego przez Dmytra Pawłyczkę w sprawę tłumaczenia i popularyzacji twórczości Jarosława Iwaszkiewicza wśród

³⁶ Я. Івашкевич, *Поезії*, упор. та вступ. ст. Р. Радішевський, Київ 2000, с. 59.

³⁷ Рог. Я. Івашкевич, *Подих землі*, пер. М. Бажан, „Всесвіт” 1969, № 4, с. 122; *Антологія польської поезії*: В двох томах, т. 2, Дніпро, Київ 1979, с. 82–83.

³⁸ *Дзвони зимою*, ор. cit., с. 195; Я. Івашкевич, *Поезії*, ор. cit., с. 51.

swoich rodaków na przestrzeni dekad, należy stwierdzić, że we własnych przekładach Pawłyczko w zbyt dużym stopniu pozostaje samodzielnym poetą o wyrobionej wrażliwości i intuicji poetyckiej, która uniemożliwia mu zajęcie perspektywy tłumacza badacza, tłumacza hermeneuty – jak ujął to w na ogół przychylniej recenzji *Wież* kijowski poeta i tłumacz Eugeniusz Gołybard, „[c]zasami poetycka dusza Pawłyczki i jego intencje pokonują Pawłyczkę-tłumacza”³⁹. D. Pawłyczko nie staje do rywalizacji przekładowej jako tłumacz świadomy dorobku swoich poprzedników, ich słabych i mocnych stron (wprawdzie wspomina o tym, że nie raz cytował Polakom *Córki Jarosława* w przekładzie M. Bażana⁴⁰), nie potrafi spożytkować wcześniejszych tłumaczeń (poza wspomnianymi casusami *Lasu* i *Oddechu ziemi*), a co za tym idzie, proponuje tłumaczenia cechujące się nieuzasadnionymi transformacjami oryginalnego obrazu poetyckiego, zwłaszcza na tle powstałych wcześniej tłumaczeń (m.in. autorstwa M. Bażana, A. Małyszki, R. Radyszewskiego, Jurija Bedryka). Transformacje te najczęściej wynikają z niewłaściwego odczytania przez tłumacza odniesień kulturowych lub błędnej interpretacji sensów oryginału bądź też dążenia do zachowania układu rymów. Co charakterystyczne, w dyskursie krytycznoliterackim i przekładoznawczym wciąż powszechne są bardzo entuzjastyczne oceny Pawłyczki jako tłumacza⁴¹.

BIBLIOGRAFIA

- APP: *Antologîâ pol's'koï poezîi*, 1979. V dvoch tomah, tom 2. Kiïv: Dnipro [Антологія польської поезії, 1979. В двох томах, том 2. Київ: Дніпро].
- Bażan M., 1967. *Rozmowa serc: Wiersze wybrane*. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy.
- Dmitruk V., 2000. *Zbignêv Gerbert v ukraïns'kih perekladah*. [Дмитрук В., 2000. Збігнєв Герберт в українських перекладах] W: <http://www.ji-magazine.lviv.ua/seminary/2000/sem27-07.htm> [Dostęp 29.10.2019].
- Golibard È., 2017. *Tážka, velična i šláhetna pracâ Dmitra Pavlička*. „Slovo Prosviti” nr 33: 13 [Голибард Є., 2017. Тяжка, велична і шляхетна праця Дмитра Павличка. „Слово Просвіти” № 33: 13].
- Iwaskiewicz J., 1969. *Recenzja z tomu poetyckiego „Rozmowa serc” Mykoły Bażana*. „Nowe Książki” nr 4.
- Iwaskiewicz J., 2011 a. *Dzienniki 1964–1980*. Oprac. i przypisy A. i R. Papiescy, R. Romaniuk, wstępem opatrzył A. Gronczewski. Warszawa: Czytelnik.

³⁹ Є. Голибард, *Тяжка, велична і шляхетна праця Дмитра Павличка*, „Слово Просвіти” 2017, № 33, с. 13.

⁴⁰ D. Pawłyczko, *Ukraina w poezji Jarosława Iwaskiewicza*, op. cit., s. 426.

⁴¹ Zob. np.: P. Радішевський, op. cit., М. Стріха, op. cit., Л. Оляндер, *Антологія «50 польських поетів» у перекладі Д. Павличка: художня концептуальність і поетика*, „Studia Methodologica” 2010, вип. 30, с. 36–39.

- Iwaszkiewicz J., 2011 b: Jarosław Iwaszkiewicz – Mykoła Bażan, *Korespondencja*. Przeł. i przypisami opatrzył R. Papięski. W: *Jarosław Iwaszkiewicz i Ukraina*. Red. R. Papięski. Podkowa Leśna: Muzeum im. Anny i Jarosława Iwaszkiewiczów w Stawisku: 115–161.
- Iwaszkiewicz J., 2018. *Wieże*. Wybór i tłum. wierszy na język ukraiński oraz posłowie D. Pawłyczko. Olszanica: Wydawnictwo BOSZ [w języku pol. i ukr.].
- Īvaškevič Ā., 1969. *Poezii*. Per. M. Bażan. „Vsesvit” nr 4: 121–124 [Івашкевич Я., 1969. *Поезії*. Пер. М. Бажан. „Всесвіт” № 4: 121–124].
- Īvaškevič Ā., 1974 a. *Poezii*. Per. M. Bażan. „Vsesvit” nr 2: 3–17 [Івашкевич Я., 1974 a. *Поезії*. Пер. М. Бажан. „Всесвіт” № 2: 3–17].
- Īvaškevič Ā., 1974 b. *Noveli*. Per. O. Medušenko; vstup. st. D. Pavlička. Kiiv: Dnipro [Івашкевич Я., 1974 b. *Новели*. Пер. О. Медущенко; vstup. ст. Д. Павличка. Київ: Дніпро].
- Īvaškevič Ā., 1977. *Zaruddá*. Per. z pol. Val. Ševčuk. „Vsesvit” nr 1: 143–178 [Івашкевич Я., 1977. *Заруддя*. Пер. з пол. Вал. Шевчук. „Всесвіт” № 1: 143–178].
- Īvaškevič Ā., 1978. *Prigorš verbovogo listá*. Per. M. Bażan. „Vsesvit” nr 12: 9–13 [Івашкевич Я., 1978. *Пригоріш вербового листя*. Пер. М. Бажан. „Всесвіт” № 12: 9–13].
- Īvaškevič Ā., 1979. *Tvori: Poezii. Povisti ta opovidanná*. Per. z pol. M. Bażana ta in.; peredm. D. Pavlička. Kiiv: Dnipro [Івашкевич Я., 1979. *Твори: Поезії. Повісті та оповідання*. Пер. з пол. М. Бажана та ін.; передм. Д. Павличка. Київ: Дніпро].
- Īvaškevič Ā., 1984. *Poezii*, z pol. per. L. Kostenko ta D. Pavličko. „Vsesvit” nr 3: 99–103 [Івашкевич Я., 1984. *Поезії*. З пол. пер. Л. Костенко та Д. Павличко. „Всесвіт” № 3: 99–103].
- Īvaškevič Ā., 2000. *Poezii*. Upor. ta vstup. st. R. Radiševs'kij. Kiiv [Івашкевич Я., 2000. *Поезії*. Упор. та vstup. ст. Р. Радішевський. Київ]. [w języku pol. i ukr.]
- Īvaškevič Ā., 2017. *Veži*. Per. D. Pavlička, peredm. R. Radiševs'kogo. Kiiv: Universitet „Ukráina” [Івашкевич Я., 2017. *Вежі*. Пер. Д. Павличка, передм. Р. Радішевського. Київ: Університет „Україна”]. [w języku pol. i ukr.]
- Kravčuk N., 2018. „*Dušeú vin svitív u svoi ridni storoni...*”. „*Naše Slovo*” nr 32, 12 sierpnia [Кравчук Н., 2018. „*Душею він світив у свої рідні сторони...*”. „Наше Слово” № 32, 12 серпня].
- Mikitenko O., 2004. *Fenomen „Vsesvitu”*. V: *Žurnalinozemnoï literaturi „Vsesvit” u XX storičči (1925–2000): Bibliografičnij pokazčik зміstu*. Ukl. O. Mikitenko ta G. Gamalij. Kiiv: Vidavničij dim „Vsesvit”: 625–671 [Микитенко О., 2004. *Феномен „Всесвіту”*. В: *Журнал іноземної літератури „Всесвіт” у XX сторіччі (1925–2000): Бібліографічний показчик змісту*. Укл. О. Микитенко та Г. Гамалій. Київ: Видавничий дим „Всесвіт”: 625–671].
- Oländer L., 2010. *Antologią «50 pol's'kih poetiv» u perekladí D. Pavlička: hudožná konceptual'nist' i poetika*. „*Studia Methodologica*” vip. 30: 36–39 [Оляндер Л., 2010. *Антологія «50 польських поетів» у перекладі Д. Павличка: художня концептуальність і поетика*. „*Studia Methodologica*” вип. 30: 36–39].
- Pavličko D., 2000. *Dzvoni zimoiú. Antologią pol's'koï poezii*. Pereklad, peredmovna ta dovidki pro avtoriv D. Pavlička. Kiiv: Osnovi [Павличко Д., 2000. *Дзвони зимою. Антологія польської поезії*. Переклад, передмова та довідки про авторів Д. Павличка. Київ: Основи].
- Pavličko D., 2001. *50 pol's'kih poetiv. Antologią pol's'koï poezii*. Pereklad, peredmovna ta dovidki pro avtoriv D. Pavlička. Kiiv: Osnovi [Павличко Д., 2001. *50 польських поетів. Антологія польської поезії*. Переклад, передмова та довідки про авторів Д. Павличка, Основи, Київ].

- Pavličko D., 2016. *Grim u sični*. Kiïv: Osnovi [Павличко Д., 2016. *Грім у січні*. Киïв: Основи].
- Pawłyczko D., 2011. *Dwa dni z Jarosławem Iwaszkiewiczem*. Przeł. i przypisami opatrzył R. Papieski. W: *Jarosław Iwaszkiewicz i Ukraina*. Red. R. Papieski. Podkowa Leśna: Muzeum im. Anny i Jarosława Iwaszkiewiczów w Stawisku: 211–217.
- Pawłyczko D., 2018. *Ukraina w poezji Jarosława Iwaszkiewicza*. Tłum. M. Jarmoluk, Ł. Biłeńska-Swystowycz, E. Jasiuk. W: *Iwaszkiewicz J. Wieże*. Wybór i tłum. wierszy na język ukraiński oraz posłowie D. Pawłyczko. Olszanica: Wydawnictwo BOSZ: 396–432.
- Radiševs'kij R., 2018. *Dialog pobratimiv: Ároslav Ivaškevič – Дмитро Павличко*. „Studia Polsko-Ukraińskie” nr 5: 93–109 [Радишевський Р., 2018. *Діалог побратимів: Ярослав Івашкевич – Дмитро Павличко*. „Studia Polsko-Ukraińskie” nr 5: 93–109].
- Saveneć A., 2003. *Vislava Šimbors'ka: rozfasovano v Ukraïni*. „Kritika” nr 6: 24–26 [Савенець А., 2003. *Віслава Шимборська: розфасовано в Україні*. „Критика” № 6: 24–26].
- Saveneć A., 2006. *Poeziâ u perekładi: „ukraiń'ska” Šimbors'ka*. Lüblin–Žitomir [Савенець А., 2006. *Поезія у перекладі: „українська” Шимборська*. Люблин–Житомир].
- Saveneć A. 2012. *Perekład na storožî inšosti*. „Kritika” nr 11–12: 20–23 [Савенець А. 2012. *Переклад на сторожі іншості*. „Критика” № 11–12: 20–23].
- Saveneć A., 2011. *Poetyzacja jako strategia tłumaczenia dramatów Szekspira w praktyce dwudziestowiecznych tłumaczy ukraińskich*. W: *Przekład jako produkt i kontekst jego odbioru*. Red. I. Kasperska, A. Żuchelkowska. Poznań: Wydawnictwo Rys: 263–267.
- Striha M., 2017. *Ároslav Ivaškevič: nove povernennâ v Ukraïnu*. „Den” nr 178–179: 31 [Стріха М., 2017. *Ярослав Івашкевич: нове повернення в Україну*. „День” № 178–179: 31].
- Świrko St., 1980. *Jutro žniwa: w 85-lecie urodzin Jarosława Iwaszkiewicza*. „Rocznik Towarzystwa Literackiego imienia Adama Mickiewicza” XIV–XV: 13–27.

TRANSFORMATIONS OF THE POETIC IMAGING OF JAROSŁAW IWASZKIEWICZ IN
THE UKRAINIAN TRANSLATIONS BY DMYTRO PAVŁYCHKO

Abstract: The paper focuses on the transformations of poetic imagery in Dmytro Pavlychko's translations of poetic works by Jarosław Iwaszkiewicz. The comparative analysis of the original poems and their translations shows numerous examples of shifts in imagery caused by the translator's misinterpretation of cultural references and the senses conveyed by the original works, as well as his attempts to follow the original rhyme pattern

Keywords: poetic imagery, poetry translation, transformation, cultural references, poetics of translation

ТРАНСФОРМАЦІЇ ПОЕТИЧНОГО ОБРАЗУВАННЯ ЯРОСЛАВА ІВАШКЕВИЧА
В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ ДМИТРА ПАВЛИЧКА

Резюме: У статті розглянуто трансформації у сфері поетичного образотворення в перекладах поетичних текстів Ярослава Івашкевича, здійснених Дмитром Павличком. Порівняльний аналіз текстів віршів і фрагментів поем та їхніх перекладів демонструє численні приклади трансформації поетичних образів, що є наслідком хибної інтерпретації перекладачем культурних референцій і сенсів оригінальних текстів, а також намагання відтворити римування оригіналу.

Ключові слова: поетичне зображення, переклад поезії, трансформація, культурні посилання, поетика перекладу